SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. C. No. 168. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, SEPTEMBER 3, 1993. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 3-го ВЕРЕСНЯ 1993. Ч. 168. РІК С.

ПРИВІТ ПРЕЗИДЕНТА ЗСА ДО ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ В ДРУГУ РІЧНИЦЮ НЕЗАЛЕЖНОСТИ

Дорогий Пане Президенте!

Хочу використати цю нагоду, щоб привітати Вас і всіх громадян України з другою річницею Незалежности України. Цього дня Україна святкує свою багату історичну минувшину і своє світле майбутнє, як незалежна демократична держава. Тому цей день є незвичайно важливий для народу України, як також для численних американців українського походження.

З'єднанні Стейти Америки прирекли підтримувати незалежну, міцну Україну, територіяльну непорушність якої шанують усі члени світової спільноти держав. Ми також віримо, що створення демократичної безядерної України є важливе для миру й стабільности Европи. Це є в інтересі обох наших держав, щоб Ви мали успіх у цьому напрямку.

Ми сильно підтримуємо намагання України перевести свою економіку на базу засад економіки вільного ринку і приватної ініціятиви. В час, коли поступ на цьому відтинку стає наявним, ЗСА поширюватиме взаємно корисні економічні зв'язки.

З'єднані Стейти Америки є за тісніші економічні стосунки з Україною. Разом ми вже зробили добрий початок, але ми повинні і далі наполегливо працювати, як партнери, щоб розбудовувати усі ділянки наших взаємостосунків і разом зустрічати виклики, що перед нами ставить життя. Я очікую співпраці з Вами у прямування до наших спільних цілей.

Ваш

Вілліям Дж. Клінтон

Верховна Рада обговорює програму Уряду

Київ (УНІАР). — Тут 31-го серпня на сесії Верховної Ради депутатам був розданий текст промови прем'єр-міністра України Леоніда Кучми, з якою він виступив на ранковому засіданні.

У доповіді прем'єр зазначив, що наявність нафти і ґазу — основа економіки, а ціна на нафту тільки цього року зросла в 600 разів. Прем'єр вважає, що стрімкого переходу до світових цін українська економіка не витримає. „Це трагедія, але не катастрофа", — сказав Л. Кучма. За його словами, перед Україною нагально постало питання про виділення грошей для закупівлі нафти. На його думку, декретотворчість була великим і зайвим вантажем для Кабінету Міністрів. Україна має дві кризи: кризу свідомости і структурну кризу. Причому, сам Л. Кучма виступає за єдиний центр виконавчої влади і за надзвичайні заходи в економіці. Кабінетові Міністрів мають бути надані надзвичайні уповноваження до нових виборів, а Верховна Рада в цей час має приступити до ухвалення нової Конституції.

З двома альтернативними доповідями виступили академік Ігор Юхновський і голова комісії Верховної Ради з питань охорони довкілля Сергій Дорогунцов. Основною тезою доповіді Юхновського був якнайшвидший перехід на енерґозберігаючі технології, а щоб роздобути гроші — запропонував зробити одноразовий продаж великої кількости зброї. Обидва промовці стояли за те, що треба негайно стабілізувати економіку. Дорогунцов пропонує ввести державну монополію на зовнішню торгівлю, що принесе в бюджет три більйони долярів. Усі валютні операції також повинні здійснювати тільки органи, спеціяльно уповноважені державою. Державна монополія має поширюватися також на виробництво і продаж спиртних напоїв. „У цій галузі — трильйони карбованців". Дорогунцов виступив за реформу банківської системи, контроль і заморожування цін.

Після його виступу почалося обговорення доповіді Л. Кучми. Депутат Дмитро Чобіт зауважив, що в усіх трьох запропонованих програмах є розумні зерна, але їх дуже мало.

Володимир Яворівський зупинився на відносинах з Росією і сказав, що всі політичні відносини з нею треба перевести в рівноправні економічні, бо „від Росії ми нікуди не дінемося".

Депутат Павло Мисник вважає, що Урядові треба дати змогу підготовляти свою програму і водночас висловився за збереження колгоспів. Замінювати їх іншими формами власности лише за умов збитковости.

Микола Поровський звинуватив Уряд у тому, що він завів економіку України у безвихідь. „У нас не криза економіки, а криза управління", — заявив він і запропонував Президентові Л. Кравчукові очолити виконавчу владу.

Степан Хмара вважає, що для виходу з кризи треба, щоб Росія повернула Україні борги. Україна також повинна брати гроші за перевезення вантажів, газу і нафти через її територію.

(Закінчення на стор. 5)

ВІДБУДЕТЬСЯ З'ЇЗД ДЕЛЕҐАТІВ 1-ої УД УНА

Ґлен Спей, Н.Й. Тут 11-го і 12-го вересня на оселі Українського Братського Союзу „Верховина" відбудеться XXIII.крайовий з'їзд делеґатів Братства кол. Вояків 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії в ЗСА. Субота, 11-го вересня, о год. 9-ій ранку — реєстрація делеґатів і гостей, о год. 10-ій — початок ділових нарад, о год. 6:30 вечора — спільна вечеря-бенкет, а о год. 9-ій — комбатантські вечорниці. У неділю, 12-го вересня, о год. 10-ій ранку — участь у католицькій та православній Богослужбах, 11:30 — соборна Панахида за поляглих і померлих вояків 1-ої УД УНА, а о год. 3-ій по полудні — фестин, який влаштовує місцева українська громада.

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА НЮ ЙОРКУ ВІДЗНАЧИЛА ДРУГУ РІЧНИЦЮ НЕЗАЛЕЖНОСТИ

Ню Йорк, Н.Й. (О. Кузьмович). — У вівторок, 24-го серпня, точно у другу річницю проголошення незалежности України, наша громада великого Ню Йорку зібралася численно в залях Народного Дому, щоб спільно і святочно відзначити цю знаменну для нашого народу річницю.

Біля чотириста осіб заповнили вщерть велику залю, а багато охочих не можна було помістити при густо засіяних представниками організацій та визначними громадянами столах.

За почесним столом засіли, постійний представник України при ООН Віктор Батюк з дружиною Авеліною, Володимир Хандогій, дорадник представництва України при ООН, генеральний консул України в Ню Йорку Віктор Крижанівський з дружиною Людмилою, голова УАКРади Уляна Дячук, голова УККА д-р Аскольд Лозинський, письменник Микола Руденко, Євген Стахів член Екзекутиви УАКР, ред. Ігор Длябога член Екзекутиви УККА і ведучий бенкетом адвокат Мирослав Смородський.

Бенкет відкрив В. Хандогій, дякуючи окремому Комітетові що подготовив святкування, дохід з яких призначено всеціло на будову генерального консуляту України в Ню Йорку та підкреслив об'єднане святкування, як великий успіх цілої української громади Ню Йорку. Він передав ведення бенкету М. Смородському.

Голова УАКР У. Дячук відкриває бенкет.

Ключове слово виголошує В. Батюк, постійний представник України до ООН.

Після відспівання українського і американського національних гимнів — відповідну до урочистості молитву відмовив ген. вікарій о. Патрикій Пащак, парох УКЦеркви св. Юра в Ню Йорку. Відтак учасників бенкету привітала голова УАКР У. Дячук оптимістичними побажаннями дальшої спільної дії для добра молодої української держави.

В імені посадника міста Ню Йорку проклямацію з нагоди другої річниці Незалежности України перечитав та вручив представник посадника Дейвида Дінкінса, Антоніо Паґан.

Ключове слово з приводу другої річниці Незалежности України виголосив представник України до ООН, посол В. Батюк, який зі зворушенням ствердив, що це, що донедавна виглядало нездійсненою мрією сповнилося перед двома роками без одного пострілу. Він підкреслив у своєму довшому слові що найважливіше тепер збереження соборности і запевнив, що Україна ніколи не стане торгувати ані незалежністю ані свободою. Він також поінформував, що з нагоди цієї другої річниці Незалежности президент України Леонід Кравчук отримав численні привітання від голів урядів різних країн Заходу а в тому і від президета ЗСА Билла Клінтона. На кінці свого слова посол

(Закінчення на стор. 5)

Л. Кравчукові радять використати досвід Рузвельта

Одеса (УНІАР). — В неділю, 28-го серпня, довірена особа Леоніда Кравчука на президентських виборах 1991 року, голова ради директорів Одеси Гліб Добринський скерував Президентові України лист, у якому пропонує низку швидких і дійових заходів для врятування України від повної розрухи. Зокрема він радить використати досвід американського Президента Франклина Д. Рузвельта з 1932 року. А саме: ввести плянову економіку; закрити усі банки країни на певний час для того, щоб банкіри значно зменшили процент за кредити; в боротьбі зі спекуляцією дозволити встановлювати на товар лише ціну виробника та 9-11 відс. податку на користь муніципалітету; забезпечити справедливий розподіл прибутку в селі та місті; ліквідувати конкуренцію, яха знижує прибутки, підриває бизнесову стійкість, скорочує інвестиції; ухвалити закон про допомогу на випадок голоду.

Ґраніт приваблює чужинців в Україну

Житомир. — Виробниче об'єднання „Житомирнерудпром" нагороджено „Золотою зіркою" міжнародного ранґу на 18-му конґресі спеціялізованих компаній і вільних підприємців. Справа в тому, що на Поліссі є неперевершеної краси ґраніти, які здавна ваблять архітекторів, скульпторів-монументалістів, будівельників. Поліським каменем опоряджено станції метрополітену в Києві,з нього споруджено пам'ятник Тарасові Шевченкові в Парижі і монумент на честь підкорювачів космосу в Женеві. Ще в 1927 році на міжнародній виставці в Ню Йорку поліровані вироби зі світло-сірого лабрадориту отримали найвищу нагороду.

Нині на Житомирщині виявили не менш привабливий темно-сірий камінь — габродорит, з якого виготовляють деталі пам'ятників, облицьовувальні кахлі, шліфовані та поліровані речі для хемічних підприємств, оскільки вони стійкі проти аґресивного середовища. Ним зацікавилася португальсько-турецька фірма „Літіум", яка інвестувала півмільйона долярів в освоєння цього родовища. Активно співпрацюють з гірниками Житомирщини фірми Італії, Німеччини, Греції, Японії, Кореї, Польщі.

Генеральний директор об'єднання Ігор Ільченко сказав, що вони готові розширювати далі економічні зв'язки, тим більше, що геологи відкрили кілька нових родовищ каменю надзвичайної краси, який покищо ніде не використовується. Є в Україні й досвідчені фахівці з видобутку та обробки ґраніту. Не вистачає сучасної техніки та грошей для освоєння нових родовищ. Вихід добувники чудо—каменю бачать в залученні чужинецьких інвеститорів. Приймаються замовлення на виготовлення пам'ятників, кахлів, деталей тощо. У Радомишльському районі виявлено також унікальне родовище мармуру.

В Україні

Київ. — Україна і ЗСА підписали угоду про співпрацю в розслідуванні нацистських військових злочинів у роки Другої світової війни. Угода відкриє для експертів доступ до письмових свідчень та інформації, яка зберігалася в архівах колишнього КҐБ.

Симферопіль. — Союз міст-героїв звернувся з відкритим листом до трудівників „Совєтськой Родіни" а також до Верховних Рад України, Росії, Білорусі та Республіки Крим. Автори листа пишуть, що в результаті розвалу СССР „25 мільйонів осіб стали людьми без батьківщини". З огляду на економічну і політичну кризу в країнах СНД і міжнаціональні війни, в яких уже загинуло 150,000 людей, Союз міст-героїв вимагає відновлення СССР.

Харків. — Харківська панчішна фабрика стала акціонерним товариством під назвою „Державницька мануфактура". Це — власність трудового колективу. Назва пояснюється тим, що так фабрика називалася до революції. Тут виготовляються панчохи і шкарпетки на рівні світових стандартів. Міжнародний експерт з інспекції маркетинґу, штаб-квартира якого розташована в Мексиці, нагородив харків'ян діямантовою зіркою якости. Фабрика вирішила співпрацювати з німецькими, канадськими та іншими фірмами, які постачатимуть сировину в обмін на готову продукцію. В такий спосіб працівники фабрики сподіваються отримати солідні прибутки.

Дніпропетровське. — Тут відбувся урочистий мітинґ з нагоди відкриття на будинкові обласної Державної адміністрації пам'ятної дошки на честь видатних науковців, які працювали в цьому будинку від 1901 року до 1917 року — Дмитра Яворницького, Дмитра Дорошенка, Антона Синявського. Вшанування пам'яті вчених відбулося з ініціятиви професора Колюмбійського університету Ніни Синявської.

Харків. — Лідер харківських профспілок Чуб очолив, створений у місті комітет на підтримку економічного союзу. До комітету увійшли депутат Верховної Ради України Мещеряков та віцепрезидент Хаківської науково-виробничої спілки Левчук. Згадані особи вважають, що економічний союз створить хороші умови для оздоровлення економіки реґіону.

Донецьке. Популярність Президента України Леоніда Кравчука на Донбасі зросла. За даними агенства „Норма-Прес", у червні Президентові довіряли лише 11 відсотків опитаних, а в липні довір'я висловили 27 відсотків донеччан.

Миколаїв. — Делеґація грецьких суднобудівників висловила задоволення ходом будівництва на українських заводах танкерів, що призначені для грецьких компаній. Представники грецьких фірм замовили ще чотири танкери для своїх потреб.

Вінниця. — Тут відбувся мітинґ-реквієм, присвячений пам'яті жертв голодомору 1932-33 років. Мітинґ організований політичним об'єднанням „Державна Самостійність України". Виступили заступник голови ДСУ депутат Вінницької Міської Ради Анатолій Махлай, депутат Рівненської Міської Ради Сергій Падрак, командир варти ДСУ депутат Кіровоградської Обласної Ради Володимир Стадниченко та інші.

Уряд ЗСА дозволяє на поворот І. Дем'янюка, але суд в Ізраїлі каже покищо „ні"

Вашінґтон. — Уряд ЗСА змінив своє рішення щодо повороту І. Дем'янюка до ЗСА, принаймні на часове перебування, але рівночасно Федеральний суд буде розглядати питання, чи розпочинати процес відібрання йому американського громадянства.

Це рішення, яке є на користь І. Дем'янюка, гостро оспорюють тепер жидівські кола в ЗСА із Елізабет Голцмен на чолі. Однак рішення головного прокурора ЗСА Дженет Рено, яке подано до загального відома преси у середу 1-го вересня, було зумовлене ще очікуваним у четвер, 2-го вересня, вирішенням Верховного суду в Ізраїлі.

Як подали засоби масової інформації в четвер, 2-го вересня у ранніх годинах, Верховний суд в Ізраїлі тим часом ще не хоче випустити І. Дем'янюка з ув'язнення аж до поновного розгляду нових оскаржень проти нього, не подаючи реченця, як це довго буде тривати.

Москва не признається до відповідальности за знищення корейського літака

Москва. — 1-го вересня минає 10 років від того дня, як совєтський літак-винищувач атакував пасажирський літак південнокорейської летунської компанії. Корейський „Боїнґ-747" був обстріляний ракетами, в результаті чого загинуло 269 осіб — всі пасажири і залога.

Напередодні цієї річниці уряд Росії повідомив про роботу державної комісії, яку призначив президент Боріс Єльцин для вияснення справжніх причин цієї трагедії. Голова президентської комісії Сергій Філатов заявив, що колишній „Совєтський Союз не несе відповідальности за інцидент". За словами Філатова, який спирається на результати роботи комісії, причиною трагедії послужило „значне відхилення літака 'Боїнґ-747' від курсу".

С. Філатов підкреслив, що висновки російської державної комісії відповідають висновкам, які зробила Міжнародна організація цивільної авіяції (ІКАО). Дійно, в червні цього року ІКАО прийшла до висновку, що трагегія з корейським літаком сталася із-за помилок, допущених обома сторонами — як залогою „Боїнґа", так і совєтськими військовиками. Однак ІКАО обвинуватила Совєтський Союз, який дав наказ атакувати літак, тип якого так і не був визначений з точністю. Що стосується єльцинської комісії, то вона зняла з колишнього совєтського командування і кремлівського керівництва відповідальність за варварський напад на корейський пасажирський літак.

У повідомленнях зі Сеулю пресові агентства згадують про реакцію уряду Південної Кореї на десяту річницю трагедії і на висновки російської державної комісії. „Росія повинна нести за це відповідальність", — заявив високопоставлений корейський чинник, слова якого цитує у повідомленні з Сеулю кореспондент ІТАР-ТАСС Іван Захарченко. Визнавши помилку залоги літака, цей чинник сказав: „Однак обстріляти літак, знаючи, що він цивільний, — помилка особлива".

Летунські експерти не сприймають серйозно висновків російської комісії про те, що командування протиповітряної оборони вважало, ніби „Боїнґ-747" виконує шпигунську місію над територією Сахаліну. Знищений літак був цілком цивільним і спутати його контури з будь-яким іншим літаком абсолютно неможливо. Однак справа в тому, що СССР привик використовувати цивільні літаки у розвідувальних цілях, а тому вважав, що й інші країни поступають так само.

В АМЕРИЦІ

АМЕРИКАНСЬКА ФІРМА Істман Кодак Ко. звернулася до Департаменту торгівлі з проханням накласти високі тарифи на імпортований папір і хемічні сировини для процесування кольорових фільмів. Якщо їхнє прохання увінчається успіхом, то напевно в ЗСА треба буде більше платити за викликування кольорових фільмів. Ідеться тут про те, що головний опонент Кодака, японська фірма Фуджі Фото Фільм Ко., маючи монополь у Японії, має можливість свою продукцію в ЗСА продавати за нижчу ціну, а це, на думку керівників Кодака, не є здоровим конкуруванням.

АМЕРИКАНСЬКІ ЛІКАРІ затурбовані змінами, що їх пропонує президент Билл Клінтон у своєму пляні охорони здоров'я, починають поголовно продавати свої приватні практики великим корпораціям і фірмам і підписувати з ними довготривалі контракти. На думку аналітиків, це є одна із спроб лікарів забезпечити за собою в майбутньому добрі та високі приходи-заробітки.

МИНУЛОГО ТИЖНЯ В КИЄВІ у конференційній залі Спілки письменників України відбулося вручення премії ім. Івана Франка визначному літературознавцеві зі ЗСА професорові ЛяСальського університету Леонідові Рудницькому. Премію вручив голова ради Спілки письменників України Юрій Мушкетик. Цієї високої нагороди проф. Л. Рудницький удостоєний за популяризацію франкознавства та поширення української літератури за кордоном. Відзначалося, що Л. Рудницький написав велику кількість статтей про українських письменників, за його стараннями було здійснено переклад знаменитого „Собору" Олеся Гончара, він створив книгу „Іван Франко і німецька література".

ВІЦЕПРЕЗИДЕНТ АЛ ҐОР готується проголосити новий плян перебудови Федерального уряду, який може післати майже 100,000 працівників на вчасну пенсію або на перекваліфікування. Плян має офіційну назву „Перевірка крайової спроможности" і є вислідом піврічної праці, щоб знайти можливості зменшити урядову бюрократію.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association Inc at 30 Montgomery Street Jersey City N J 07302

Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні (202) 347-UNAW (202) 347-8631 (факс)

Postmaster Send address changes to

Svoboda 30 Montgomery Street Jersey City N J 07302
Tel (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City N J

Передплата на рік $40 00 на півроку — $22 00 на 3 місяці — $12 00
Для членів УНСоюзу $15 00 річно За кожну зміну адреси — $1 00
Чеки і money orders виставляти на Svoboda

P O Box 346 Jersey City N J 07303

Хвора економіка України

Переданий у „Свободі" з 27-го серпня ц. р. короткий зміст телевізійного інтерв'ю з Президентом Леонідом Кравчуком, стосується сучасної найважливішої і найболючішої проблеми України — її економіки. Суттю заяви Кравчука була оборона теорії, що Україна мусить співпрацювати з членами Співдружности Незалежних Держав (СНД) у ділянці економії. Участь України у СНД була від самого початку створення тієї організації на переломі 1991 і 1992 років дуже непопулярна. Противники, чи пак критики, тієї концепції твердили, що вся оця Співдружність взагалі зайва і що існування СНД створило загрозу втручання Росії у внутрішні справи України чи узалежнювати Україну від Росії економічно, а що економіка тісно пов'язана з політикою — настала теж загроза політичного натиску від Росії.

На цьому місці була вже заввага, що критики заснування СНД переочили факт, що в тому часі не тільки не було ще ні одного атрибуту державности України, але стояла ще в Україні півмільйонна російська армія і ввесь Захід з Америкою у проводі дивився на державну незалежність України недовірливим оком. Отож різні речеві причини продиктували Леонідові Кравчукові підписати в Мінську й Альма-Аті чартер СНД з принципами, з яких два найважливіші: непорушність кордонів і заборона втручатися у внутрішні справи членських країн. Півторарічний досвід доказав, що зайвий був острах якоїсь загрози для державности України від членства в СНД. А втім, нехіть супроти СНД існує далі і вона психологічно виправдана: впродовж 360 останніх літ Україна зазнала від Росії, без уваги на зміну устрою, стільки митарств, і дошкульних колючок, що можна було лякатися всякої спілки з нею. Смуток ситуації у тому, що дворічне існування української незалежности не вчинило її незалежною, самовистачальною, у ділянці економіки. Приїздили сюди різні поважні політичні діячі з України, члени Верховної Ради, критикували участь України в СНД і ставили від себе іншу концепцію: економія України повинна спиратися на співпрацю зі Заходом, а не Північчю і Сходом. Чудова теорія, яка кожному з нас мусить подобатися. Леонід Кравчук — не теоретик, а практик, відповідальний за долю очолюваної ним держави. І він без обиняків заявив в отому інтерв'ю:

Україна не готова до економічної співдії із Заходом, бо не має ані потрібної техніки ані фінансів. Кравчук не поставив точки над „і", що існуючий в Україні карбованець, чи пак купон, не має ніякої вартости, як гріш у торговельних трансакціях, але воно ясно виходило з його твердження про „неприготованість" України стати економічним — фінансовим і торговельно-промисловим — контраґентом із Заходом. Як альтернативу ставить Кравчук конечність створення економічного простору в межах СНД — в межах колишньої імперії з його технічними можливостями, з його територією і промислом.

Воно нам не подобається, як не може подобатися гірка правда про гірку теперішню дійсність в Україні. Як можна реально говорити про потребу опертя української економії на Захід, коли Україна не має ще своєї валюти і коли нема необхідних законів, що нормують міжнародні торговельні зв'язки? Все воно прийде, ситуація не стоїть на місці, — СНД напевне перестане автоматично мати будь-яке практичне значення, — буде валюта з визначенням її реляції до доляра, буде рідна конституція, зникнуть злочинні мафії і наладнається технічний апарат — настане час на залежність економії України від двосторонніх умов з широким світом промислу й торгівлі. Покищо все ще є провізорія. Найважливіша — тривкість держави.

У ПОНЕДІЛОК, 30-го серпня, в Польщі розпочалися п'ятиденні телевізійні дебати лідерів політичних партій, кандидати від яких братимуть участь у призначених на 19-те вересня виборах до парляменту країни. До кожної дискусії запрошується представників не менше, ніж трьох партій. За одним столом збираються найбільш гострі на язик опоненти, так що польським виборцям на цей раз легше буде зорієнтуватися, кого саме підтримати — вони завчасно почують всі арґументи і контраргументи з приводу шляхів політичного і економічного розвитку Польщі.

Микола Бараболяк

ДРУГИЙ МААСТРІХТ — ЧИ ДО СТАТУСУ КОЛОНІЇ?

I

У той самий час як стрічалися Єльцин із Кравчуком у Білопущі біля Бресту, щоб завдати остаточний удар Совєтському Союзові, з'їхалися у голляндському містечку Маастріхті делегати 12-ти держав Европейської спільноти (ЕС) з метою завершити існування своєрідного европейського союзу, але побудованого не на насиллі і терорі як СССР, а добре зрозумілому спільному інтересі. До акту у Маастріхті йшла підготова від 1945 року. У її підґрунті проста ідея, яка назріла у ході Другої світової війни: краще „кохатися, чим мордуватися". Йшлося про остаточне замирення між віковічними суперниками в Европі — Францією і Німеччиною.

На першому пляні було в Маастріхті питання остаточного оформлення спільного ринку. Самозрозуміло, що на цій базі має прийти і до майже федералізації політичної системи Европи. База для того підготована: існує парлямент Европи у Штрасбурґу, до якого всі члени ЕС шлють послів. Є Европейська комісія, яка могла б перетворитися у „федеральний уряд", Европейський суд. Та найістотніші постанови маастріхтського акту — це положення про дуже тісні економічні вузли між членами ЕС, які мали б довести в 1997 році, а найпізніше в 1999 році, до одного економічного простору. А коли наладнається насправді такий, один великий европейський ринок без тарифних і митних обмежень, і народ засмакує жити в таких умовах (необмежене переселювання з однієї країни до іншої, всякі соціяльні забезпечення і пільги не знають кордонів), тоді прийде і спільна міжнародна політика, спільні збройні сили, і федеральна система цілої Західньої Европи впаде на щасливе суспільство як зріле яблуко. В таке вірять ентузіясти справи. Діло одначе не таке просте.

Підставою такої ідилічної економіки, соціяльного і політичного співіснування — є таки гроші. Тож запроваджено щось у роді спільної валюти під ім'ям „екю" (ecu"), але покищо це радше тільки символ для міжнародних розрахунків; такої валюти в обігу нема. Торговельний обмін працює, коли нема великої флюктуації вартости гроша. Коли, наприклад, французька фірма продасть щось до Еспанії за пезети, то вона хоче бути певною, що у міжчасі ці пезети не здевальвуються. Щоб такому лихові зарадити, ще в 1978 р. установлено Европейську монетарну систему, завданням якої зредукувати до мінімуму вагання („fluctuation") валют. Здійснено це введенням „механізму рат виміни гроша" — „exchange rate mechanism" (ERM).

Згідно з цим „ERM" валюти окремих держав, членів ЕС, не могли йти у відношенні до „центральної рати" більш як 2.25 відс. чи угору чи вниз. Важко воно приходилося укластись у таку систему біднішим державам як наприклад, Ірляндії або Еспанії, але якось воно грало вже більше десяти років.

Аж гульк! Зрадила систему, і попсувала рівновагу, думаєте хто? — лідер ЕС — Німеччина! З'єднання Німеччини коштувало їй більйони. Зродило дефіцит. Було два шляхи як його покрити: підвищити податки, чи позичати? Вибрали друге. Це піднесло відсотки й інфляцію Німеччини до небувалих досі висот. Зашокувала ця політика головно Францію. Але не бажаючи наразити собі найкращого тепер приятеля — Німеччину, Франція, розуміючи ситуацію Німеччини, підтримала систему. Великобританія, хоч не ентузіяст спільного ринку і спільної валюти, теж не наважилась захитати принципами його побудови. Тож, коли Бундесбанк заявив рішуче, що не знизить відсоткової стопи, закордонні міністри ЕС 1-го серпня 1993 року скореґували систему виміни рат „ERM": піднесли рату, в межах якої валюта членів-держав може коливатись від 2.25 відс. до 15 відс.. В цих межах виміни гроша фінансова політика Німеччини може жити, і виглядає, що підґрунтям існування спільного економічного простору ЕС не захитано. Парляменти Великобританії і Данії маастріхтський договір остаточно ратифікували; є всі дані, що зробить це ж у короткому часі й останній член ЕС — Німеччина, ініціятор затії. Уважається, що криза з Німеччиною — це тільки один із передпородових болів народження нових підстав спілкування між народами. А мала це ціна за охорону перед остаточною руїною, коли б на тлі суперництва дійшло до третьої світової війни.

Україні не відвертати очей від нового тренду, що ворушить Західньою Европою: а це — державам гуртуватись для забезпечення добробуту і миру, а не наражуватися на можливість воєнних зударів. Це хвиля, що котиться не тільки Европою. Згадати заходи спільного економічного простору ЗСА—Канада—Мехіко, відомого під акронімом NAFTA. Подібне „зісоюзовування" викльовується теж на Далекому Сході, чи не під рукою Китаю, який наростає як світова економічна потуга.

А на згарищах СССР? Зрозуміло чому СНД для нас таке осоружне. Маємо по вуха минулого „старшобратства", і лякає нас нове. Російський імперіялізм не похований іще.

В. Дідюк

НА ПОРОЗІ ШКІЛЬНОГО РОКУ

І знову відкриються двері шкільних будинків. Задзвенять молоді голоси, оживуть опустілі через вакації шкільні будинки, розпочнеться новий шкільний рік. Кожна знайома вулиця мовчки вітатиме мільйони дітей і молоді, що поспішатимуть до школи, а між ними тисячі дітей українського роду.

Багато українських дітей увійде у шкільні будинки перший раз, багато з них перейде до середніх шкіл (гай скул), а багато почне вищі університетські студії, щоб доповнювати кадри молодих амбітних науковців країни.

Однак для української дитини не вистачає лише ходити до школи, щоб отримати хоч би найкращі високі оцінки з окремих предметів. Наші українські діти, крім цього мають ще один великий обов'язок — вчитися у своїй українській школі. Українське шкільництво — це одна з найважливіших ділянок нашого життя, яка заслуговує на постійну увагу і підтримку нашої цілої спільноти не забуваючи, що без власного шкільництва і втрати рідної мови розплинемося у чужому оточенні. Наші батьки мусять старатися, щоб їхні діти не стали „погноєм" для чужих, щоб зберегли свою національну ідентичність та завжди і всюди уважали себе членами наших спільнот і українського народу.

Тому завданням наших „Рідних Шкіл" і Курсів Українознавства є не тільки вчити читати, писати по-українському, а в першу чергу виховувати в національному і релігійному дусі і заправляти до нелегкої боротьби, а передовсім вирощувати в їхніх душах такі ідеали, які охороняли б їх в майбутньому перед манівцями, а приносили користь для Церкви і народу. Хоч проблема українського шкільництва і мови повинна б бути „хлібом" щоденним" усіх нас, а в першу чергу батьків, а далі родини, Церкви, організацій для молоді і всієї спільноти, на жаль, так не є. Про цю преважливу справу спорадично говоримо тоді, коли зустрічаємо українських дітей, які забули вже про Бога або пішли у різні секти, відчужились від свого народу, не признаються до нього та соромляться своїх батьків. Вони цураються рідного слова й забули вже українську молитву, якої так старанно колись вчила їхня мати. Ці щоденні явища нашого життя часто відчиняють нам очі, хоч часто запізно.

Українські батьки мусять пам'ятати, щоб діти ходили вже змалку до української церкви, до „Рідної Школи" і кінчали її Курсами Українознавства та належали до українських організацій молоді. У місцях, де у вихованні нашої молоді спільно діють батьки, Церква, українська школа і організації для молоді, там наші діти й молодь тримаються більше нашої Церкви, обряду, мови та нашої спільноти.

Початок шкільного року, як і щороку заторкає цю так важливу проблему життя наших спільнот, невідривною частиною яхих є наша молодь. Говорити, писати, переконувати про це треба постійно й всюди, бо не завжди і не всюди знаходить воно зрозуміння. Ми твердо переконані, що в наших обставинах є багато проблем, тяжких до належної розв'язки, є багато організаційних недотягнень, а то й байдужности. Але так воно мусить бути, коли чуємо від батьків різні виправдання і аргументи, що мовляв, діти будуть перевантажені наукою, буде їм тяжко засвоювати навчання в державних школах з мовою і т. д... Наші люди розсіялися по широких просторах наших міст, тяжко дітей стягнути до однієї української школи, а що батьки обтяжені різними іншими громадськими видатками, тяжко буде знайти учителів, а врешті нащо потрібна моїй дитині українська мова тут на чужині, вона з неї їсти хліба не буде. Такі „тверді аргументи" деяких, на щастя, не всіх батьків чи навіть церковних і світських провідників не приймалися і українські школи діяли і виконували це велике національне завдання. Усі скептики вже тепер дещо зрозуміли. Вже можна почути, яка шкода, що моя дитина не навчилася укра-

(Закінчення на стор. 6-ій)

Отець д-р Йосиф Кладочний

„БЕРЕЗА-КАРТУЗЬКА" МОЇХ ЧАСІВ

IV

Колона рушила, поліція почала нас в часі маршу бити прикладами та гумовими палицями. Собаки грізно гарчали, намагаючись нас кусати. Найбільше діставалося крайнім, до яких належав і я. Коли нас так „підготовувано" до Берези, то навіть деякі одиниці з конвою співчували нам. Чув я, як один поліціянт говорив до другого: „Янек, нє бій-ґо так". Дотепер згадую добре людське серце людини, вбраної в поліційний мундир. На двірці нас завантажено в товарові вагони по 40 чоловік у вагон, і після якогось часу поїзд рушив у північно-східньому напрямі до Берези. Що нас жде, — цього ніхто з нас точно не знав. Багато в'язнів почало молитися за чудесне визволення нас, інші ж знову просили Господа Бога, щоби у часі бомбардування поїзду бомба розбила паротяг, і це дало б нам нагоду до втечі. Але, на жаль, всі ці надії не сповнялися. Бомби, націлені на наш поїзд, падали далеко від нього направо або наліво, не завдавши йому жодної шкоди.

Поїзд поволі, часом з великими зупинками, віз нас далі і далі до нашого призначення. В часі дороги нам не давали ані їсти, ані пити — навіть води. Ті, що мали трохи харчів, ділилися з тими, що не вспіли нічого взяти зі собою з дому. Багато таких з в'язнями їхало в напрямі Берези Картузької. Очевидно, що з вибухом війни умовини життя в таборі погіршились і режим став гострішим.

Вкінці ми доїхали до станції з написом „Береза Картузька". Нам сказано вийти з вагонів. Нас вивели на вулицю, де всі по команді мусіли цим разом стати у четвірки. Кожній четвірці наказали взятися попід руки. Поліція зняла рушниці з плечей, насадила на них баґнети, ґустим ланцюгом оточуючи привезених. І знову ми почули команду начальника конвою: „Хто відхилиться з ряду вправо чи вліво, буде застрілений без попередження або дістане багнетом в серце. А тепер — кроком руш!" І цим разом собаки разом з поліцією провадили нас. Дорога була — сам пісок, не брукована.

Вересень 1939 року був теплий, сонячний і погідний, панувала спека майже літня, хотілося води, та тут було не до цього. Ми йшли через піски; порох і пил з повітрям діставався до наших уст, горла і носа і нам бракувало віддиху, а при тому ще довга дорога стелилася перед нами до табору.

Нарешті якось дійшли ми до табору. Перед брамою знову команда: „Стати по два, одна двійка за другою". — А коли ми це виконали, брама широко відчинилася, і ми почули команду: „Вперед — бігом марш!". — Арештовані двійками вбігали в браму табору, а зараз за брамою кожна двійка потрапляла в довгу, вузьку, ламану вуличку, утворену з двох рядів поліціянтів, де один поліціянт стояв недалеко від другого. Вулиця була ламана так, щоб нею треба було довше бігти в напрямі бараку. Кожний поліціянт держав в руках щось таке, чим можна б було нас сильніше бити. І били, били прикладами рушниць, залізними прутами, відламками залізних штаб, били гумовими палицями, колами, киями, а навіть — поздовжніми відламками дощок. Поліція била нас безпощадно і сильно: град ударів спадав на в'язнів у бігу і не було де схоронитися від них. Багато в'язнів вже відразу по першому ударі падало на землю. Мене сильно вдарив якийсь поліціянт прикладом рушниці в груди, і я також впав на пісок. Недалеко від мене лежав і стогнав Я. Береза. Понад тими, що лежали, щоб не затоптати нас, перескакували в'язні, яким вдалося менше дістати. Багато з тих, що попадали, вже більше не встали ніколи, головно старші, хворі, слабші. Більшість в'язнів, проте нестримним потоком добігла до бараку. Перед дверима бараку задержувались усі.

Не зважаючи на це страхіття, здивування брало верх: „Як таке може бути?" — крутилося мені в голові. — „Як таке-щось може діятися у двадцятому столітті у державі, яка перед світом чванилася своєю культурою, ґуманізмом, католицизмом та добротою?" Що сталося з людським родом? Коли вже всі перебігли, до тих, які лежали, підійшли поліціянти, сказали піднятися, зібрати свої речі і йти в напрямі бараку. Деякі сподівалися, що будуть нас розстрілювати. Всі відчували, що тут йдеться про те, щоб нас принизити, познущатися з людської гідности, стероризувати та зневажити нас.

Коли вже цілий ешельон належно „привітали", впала команда: „Впасти на землю!" — Всі лягли на теплий пісок побиті, переляканi, дожидаючись, що далі буде з нами. Чорні думки снувалися нам: „А може це тільки вступ до нового пекла землі" — Про їжу ніхто не думав, але спрага дуже долягала. Всі мовчали. Два чи три поліціянти з відрами води ходили поміж лежачими і, кому хотіли, давали з горнятка напитися води. Очевидно, таких щасливців було дуже мало. Це була тільки нова затія поліції, щоб ще більше мучити тих, що не дістали води. Тоді я відчув правдивість нашої примовки „В громаді й смерть мила". Гуртом якось легше переноситься терпіння. Заки впущено нас до бараку, казали нам все, що ми мали, здати до ляґерного маґазину, де поліція забирала від нас годинники, гроші, книжки, молитовники, документи, теплі плащі та все інше, що їм хотілося. При тому зневажили нас, називали злодіями, кажучи, що то все, що ми маємо, ми зграбували або вкрали в інших. Впускали нас до середини бараків тільки в одному збранні; жодних квитанцій на забрані речі нам не давали. Ми корилися і мовчали. Забігаючи вперед, треба сказати, що багато з нас цих своїх речей, зданих до маґазину, більше вже не побачило.

Продовження буде.

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Роман Савицький, мол.

Віднайдено великий твір композитора В. Барвінського

В Буенос Айресі знайдено несподівано, точно в 30-ліття смерти видатного львівського композитора-піяніста Василя Барвінського, ноти його Концерту ф-моль для фортепіяну й симфонічної оркестри, закінченого ще в 1938 році.

Цей Фортепіяновий концерт виконано з великим успіхом в 1939—40 их роках спершу у Львові, згодом в Києві та в інших містах. Солістом у Концерті ввесь час був відомий піяніст і педагог Роман Савицький, а диригентом — Микола Колесса, згодом Лев Туркевич.

І хоч цей Концерт є одним із найкращих творів свого жанру в українській музиці, досі він вважався втраченим. Пригадаймо, що в 1948 році, з наказу совєтів, В. Барвінського, як українця-патріота, арештували, заслали до Мордовії, а невидані автографи композитора спалили. Тоді й загинув автограф Фортепіянового концерту.

Та згодом виявилось, що поза Львовом існувала ще одна, остання копія цього шедевру, яку оберігали на Заході спершу колишня учениця В. Барвінського піяністка Володимира Кисілевська, а згодом — дириґент о. Северин Сапрун.

За архівом св. п. о. Сапруна розшукував був роками (та без успіху), сталий співробітник „Свободи" й „Українського тижневика", музикознавець Роман Савицький, мол., переконаний, що саме там в архіві Сапруна, зберігається ще одна уціліла копія Концерту.

У місяці березні 1993 року „Свобода" друкує тричастинну розвідку пера Романа Савицького, мол., на тему Концерту Барвінського, п. з. „Загублений шедевр" в надії, що хтось відгукнеться. І так сталося. На цю статтю зареаґував заслужений видавець ред. Юліян Середяк, Арґентина), який зовсім несподівано поінформував Р. Савицького, що архів о. Сапруна врятований і від ранніх 1950 років зберігається біля Буенос Айресу італійсько-українською родиною Ґедіні-Сікорського.

Керуючись інструкціями Р. Савицького, резолютний, докладний і уважний ред. Юліян Середяк врешті віднайшов рукопис концерту. Як виявилось є це відпис невідомого копіїста, збережений у доброму стані і знайдений саме у цьому архіві о. Сапруна. Твір В. Барвінського — великого маштабу, на 59 сторінок, на приблизно 30 хвилин музики.

Тому, що життя і творчість В. Барвінського були все зв'язані із Львовом, Марта й Роман Савицькі, порозумівшись із колишнім близьким співробітником В. Барвінського, музикознавцем д-ром Василем Витвицьким, вирішило спільно насамперед повернути цей концерт Львову для нової прем'єри у тому місці.

Із цією місією Р. Савицький з початком вересня ц. р. відлітає до Львова, щоб передати особисто цей твір музичним колам культурного центру Західньої України.

Любов Дмитришин-Часто

Важливо, що мальви розквітли

Трембіти гудуть у Карпатах,
І жайвір співа у степу —
Розносять всім вістку крилату,
Про нашу державу нову.
Встає вона — юна і мила
З глибоких московських руїн,
Чорнобильським попелом вкрита,
Та сильна все духом своїм.
Козацької крови завзятої
В народі вчувається зов,
І йде по землі юна мати.
А з нею ступає любов...
Торкнімся її, п'єдестальної,
Що йде із дитям на руках,
Слідами її виростатимуть
Все мальви, тепер і в віках...
Торкнімся її, п'єдестальної,
Живого тепла осягнім,
Дороги не біймося дальної,
Від матері сили берім...
Вкраїнської матері долею
Освячуймо свого меча,
Братаймося з вільною волею:
Що нам підставляє плеча.
Нічого, що світ ще глумливо
Про нашу борню гомонить,
Ми — з Богом, а з ним ми щасливо
Здолаєм найважчую мить.
Важливо, що мальви розквітли,
Ці — матері кроки святі,
Вони — на землі многоцвітній
Та — лише у нашім житті.
Як радісно чути трембіту,
Що волю вістить знов і знов.
На землю, що кров'ю полита,
Іде довгождана любов...

Сергій Білокінь

ІВАННА СИНЕНЬКА-ІВАНИЦЬКА

(У п'ятиріччя смерти славної співачки)

Іванна Синенька-Іваницька

Нині вже важко розгадати, хто це міг бути — журналіст „Шляху перемоги", що підписався „о. д." У 1958 році він розговорився на околиці Мюнхену з німецьким пастором, який раптом виявив неабияку орієнтацію в загальних українських справах.

— Вас, напевно, цікавитиме, що саме спонукало мене до глибшого пізнання справ вашої батьківщини, правда? Пісня — наша пісня до Богоматері „Ave Maria".

Пастор помітив тінь недовіри на обличчі українця, бо ще раз підкреслив:

— Так, пісня. І її співала недавно в моїй церкві одна пані. На жаль, вона не належить до моїх парафіян, бо це — ваше землячка. Я, одначе, досі під враженням її співу. Такої глибини відчуття й теплоти голосу і такої інтерпретації пісні я не зустрічав між своїми, німцями. Я дуже радий, що ця співачка виступила в нашій церкві, бо вона збільшила славу Божу і... вашої милої батьківщими.

Тепер на мюнхенському кладовищі Вальдфрідгоф, поруч могил останнього неоклясика Михайла Ореста (Зерова), археолога Петра Курінного, літературознавця Павла Зайцева можна побачити надгробок з іще одним українським — латинкою викарбуваним — прізвищем, славним колись у краї. Іванна Іваницька-Синенька. Лірико-драматичне сопрано. 24 липня 1897 — 28 серпня 1988.

Іванна Синенька народилася в селі Великі Чорнокінці біля Гусятина на Галицькому Поділлі. Її батько Олексій був директором чотириклясної народної школи. Мати Феліція (з дому Генчел) була дочкою естрадного співака й теж учителювала. Дітей у родині було восьмеро, тож співоча вдача матері й краса подільської околиці зформували її перші естетичні враження. Коли мала десять років, на сцені в Копичинцях виконала популярну тоді в Галичині пісню В. Матюка „Веснівка" на слова Маркіяна Шашкевича. Це був її перший публічний виступ і перший успіх.

Вона вступила до учительської семінарії Сестер Василіянок у Станиславові, де співала в хорі, а в шкільних концертах вела сольо в пісні О. Нижанківського „Минули літа молодії".

Та йшла війна. Українська Галицька Армія відступала на Україну, і 50-річний Синенький-батько зголосився до армії. Старша сестра і 16-річний брат Петро теж стали в ряди УГА. Покинувши заняття в семінарії, у серпні 1919 року Іванна виїхала з батьком на Україну. Вчила дітей у селі біля Проскурова, працювала в державному банку УНР.

Наступного року вона повернулася до Станиславова. Тут її арештували й разом із поїздом „петлюрівців" вона потрапила до Варшави, де виступала в цей час Українська Республіканська Капеля Олександра Кошиця. Проспівавши йому кілька пісень, вона одержала запрошення до Капелі й деякий час із нею подорожувала. 1921 року в Судетах, у Райхенбергу, вона склала іспит зрілости (учительську матуру), а 23-го квітня повінчалася з молодим доктором права Сократом Іваницьким, згодом, на еміґрації — довголітнім проректором Українського Технічно-Господарського Інституту.

За порадою співачки Колодіївни та її чоловіка Андрієвського (бас) переїхала до Праги, де вчились тоді — у консерваторії — Орест Руснак, Нестор Нижанківський та — в університеті — Зиновій Лисько, що студіював там музикологію, а невдовзі зробив і докторат. Перед комісією Іванна проспівала лисенківське „На вгороді коло броду", — її прийняли на стипендію чеського уряду на студії до проф. Брамберґерової. 1925 року Іванна Синенька узяла участь у концерті абсольвентів консерваторії, на якому проспівала арію Юлії з опери В. Белліні „Ромео і Юлія". Виступ був успішний, — вона почала виступати в концертах, а також на празькому радіо. 1927 року вона одержала диплом про закінчення консерваторії й атестацію президента Чеської Академії Наук і Мистецтва композитора Й.-Б. Ферстера: „Синенька — це мистець викінченої співацької техніки та чудового могутнього голосу. Її спів захоплює, вона має театральний темперамент. Голос її незвичайно м'який, ніжного тембру".

Молоде подружжя переїхало до Ужгороду, де співачка вступила до Українського театру, яким керували Микола Садовський і Микола Аркас, син композитора. Вона дебютувала в партії Катерини в опері Аркаса-батька „Катерина", яка їй дуже полюбилася. Виступала в ролі Марженки у „Проданій нареченій" Сметани, Недди-Кольомбіни в „Паяцах" Леонкавалльо, Віолетти в „Ляльках" Адама, Мікаели в „Кармен" Бізе, Оксани й Одарки в „Запорожці за Дунаєм" Гулака-Артемовського. Виконувала твори Лопатинського, Січинського, Лисенка, арії з опер Пуччіні, Дворжака, Томаса. Співала італійською, німецькою, чеською, румунською мовами. А акомпаньювали співачці Нестор Нижанківський і Галина Василашко. Про концерти у Вижниці, де жили батьки її чоловіка, газета „Час" 15 жовтня 1929 року писала: „В репродукції народних пісень п. Синенька показалася незрівняною. Її ліричний голос неначе вроджений для їх тужних мелодій. Співачка, що обожнює їх чарівну красу, наслідувала подекуди й тон сільських співаків, а це робило подвійне враження".

Почались, отже, її концертні турне, перше з яких пролягло на Підкарпатську Україну. Крім Вижниці, вона співала в Ужгороді, Коломиї, куди переїхала її рідня, Мукачеві, Чернівцях, де в Народному Домі розчулена Ольга Кобилянська поцілувала її в чоло, у Празі.

У Букарешті вона співала в румунської королеви Марії, матері короля Карла. Арії з „Мадам Баттерфляй" і „Кавалерії рустікани" викликали серед дам двору таке захоплення, що їй запропонували вступити до румунської опери. Умова була одна і, зрештою, дріб'язкова. Виступати треба було під прізвищем Іванеску. Хто зна, як поставилися б до такої пропозиції сучасні наші співачки. Іванна Синенька-Іваницька відмовилася, бо не могла цього зробити...

Не прийняла вона і пропозиції совєтського посла в Празі виступити з концертами в УССР, а потім зробити концертне турне по Европі, яке влаштував би уряд УССР. Ми знаємо, як далеко заходили ті, хто, навпаки, давався на підмову. Заходили часом аж на Соловки, як-от Крушельницькі.

Як учительська доня, Іванна Синенька взяла участь у ювілейнім святі українського учительства. Там її вперше побачив і почув великий український меценат Митрополит Андрей Шептицький, який призначив співачці стипендію на вокальні студії в Італії.

Восени 1930 року молода співачка вдосконалювала в Міляні свій голос у професорки Келіни де Рівальта Ріпи, яка писала Митрополитові: „Це слава моєї школи". Її відгук став відомий співачці, вона навела його у своєму короткому життєписі й додала: „Обставини для нас українців за границею, тоді і ще тепер не були прихильні, та я, не співаючи постійно в опері, могла цілком віддатися українській пісні".

Вона співала українських пісень для свого народу. Співала прегарно. Навіть ужгородські україножерні „Подкарпатське Гласи", польська „Хвіля" дають найвищу оцінку її співу.

У залі Лисенка 10-го лютого 1930 року співачку привітали львів'яни. Лев Ясінчук у „Ділі" розповідав: „Львів (...) почув співачку ніжну виглядом, голосом та скромну-скромну, може, аж занадто. Співачка — бачилося — боялася Львова, але по своєму першому виступі у нас може бути певна, що не публіка робила їй ласку тим, що прийшла, але вона (робила ласку) публіці тим, що співала. (...) Інтерпретація її мусить задовольнити найвибагливішого критика. Дикція така чиста, що, здавалося, публіка зрозуміла навіть італійську оперу" („Діло", 15 лютого 1930).

Надовго запам'яталися слухачам виступи Іванни Синенької на Шевченківських концертах „Перемиського Бояна" (з промовою д-ра Дмитра Донцова, березень 1930 р.), чернівецького „Кобзаря" (квітень 1933 р.), на Шашкевичівському вечорі (Чернівці, 1933 р.), у залях Львова, Чернівців, Вижниці, Бучача, Стрия, Підгайців.

Вона удосконалювала свій спів усе життя й усе життя поширювала свій репертуар. На Буковині вперше виконувала твори галицьких і наддніпрянських композиторів, але там переймала й питомі буковинські пісні, що записала й згармонізувала проф. Г. Василашко. Вона охоче виконувала арії з опер Дворжака („Русалка"), Сметани („Губічка"), Верді, Масканьї, Россіні, Бойто, Дебюссі, Сілса, Вебера, українські сольоспіви О. Нижанківського, Лисенка, Людкевича, Січинського, Барвінського, Н. Нижанківського, Косенка, Степового. Прямо ревеляційним назвав В. Барвінський виконання пісні „Ой, ходить сон" („Новий час", 28 березня 1935). „Труд гіркий, — казала вона, — зате слава солодка".

У лютому 1930 року оцінку її виступам дав Станислав Людкевич: „(...) ріжнородна програма була виконана так бездоганно, а подекуди навіть взірцево і в стилю, що годі собі чогось кращого побажати. Мягкого, шовкового тембра, а при тім звінкий голосовий матеріял, вирівняний у всіх реґістрах, природна шляхотна лінія у динаміці й модуляції, дискретна, а проте інтенсивна і виразова, майже сценічна інтерпретація, непорочна дикція і фразування — усе те разом із симпатичною апарицією складалося на рідко подибувану цілість. До всіх із виконуваних пісень і арій уміла співачка підійти питомим оригінальним способом та добути із них те, що найкраще, і підчеркнути те, що найважніше" („Боян", лютий 1930).

Поруч найвищих похвал на адресу співачки газетні рецензії прохоплювались однак, що публіки бувало замало, залі зяяли порожніми кріслами. Чернівецький дописувач пояснював: „Публіка привикла до голосної реклями, а пані Іваницька якраз вистерігається гучної реклями і має з цеї своєї тактики по осягненню великих успіхів далеко більшу насолоду (хоч з неповною кишенею), ніж артисти слабшої якости та з шумною реклямою (і повною кишенею)".

Вона охоче співала у благодійних концертах — наприклад, разом із пяністкою Надею Біленькою та оперовим співаком Зеноном Дольницьким 1933 року у Львові в концерті на користь удів і сиріт по священиках („Неділя", 2 липня 1933).

Слава молодої співачки росла. З року в рік зміцнювалася її репутація однієї з кращих інтерпретаторок вокальних творів українських і чужинецьких композиторів. Крім уже наведеного відгуку С. Людкевича, збірка присвячених їй рецензій, яку вона провадила, збагачувалася новими авторитетними оцінками. У львівському „Ділі" 27-го лютого 1935 року з'явилася стаття Зиновія Лиська, де співачка, певно, з чималою приємністю, прочитала про себе: „Іваницька — м'якого тембру ліричний сопран — має широкий голосовий діяпазон, із спеціяльно гарним забарвленням долішніх тонів. Особливо визначається доброю вокальною технікою (філювання звуку, піяно, рухливість і музична рутина, подання кольоратурних моментів, вправна дикція)".

Не менш прихильну оцінку 28-го березня 1935 року надрукував у „Новому часі" Василь Барвінський: „Ті щирі симпатії музикальної публіки та заслужені признання так своїх, як і чужинних фахівців завдячує співачка не тільки своїм зовнішнім голосовим вальорам, але і внутрішнім духовим прикметам зглядно — незвичайно природному, невимушеному співділанню обох тих чинників. Голосова скаля співачки незвичайно широка. Від мягких, та проте соковитих, майже альтових низів переходить вона через прекрасно вирівняну середину до дзвінкої — металічної гори".

Співачка відбула концерт не турне по українських оселях Чехо-Словаччини. Перед виконанням кількох дум на чеському радіо прочитала короткий реферат, пояснивши їхню ґенезу та історичне значення в житті народу.

На радіо співачка виступала ще у Відні та Берліні, де 1937 року й залишилася на довший час. 15-го червня 1938 року, напередодні німецько-совєтського зближення, у великій залі Бехштайна Українська Громада в Німеччині влаштувала Шевченківський вечір. Після доповіді проф. Зенона Кузелі виступили Іванна Синенька-Іваницька, а також Маркіян Лепкий (скрипка) й Тарас Микиша (фортепіяно). Стараннями Українського Національного Об'єднання (УНО) ще один Шевченківський вечір відбувся 15-го квітня 1939 року в берлінському Шуманзалі. Промову „Шевченко й сучасність" виголосив видатний український поетнеоклясик Освальд Бурґгардт — Юрій Клен. Співачка І. Синенька виконала романси Січинського, Степового, Лисенка, Н. Нижанківського, а також низку українських народних пісень в обробці Василя Барвінського.

Тут, на чужині, стало видно те, чого не можна було побачити на Україні. Виконання Іванни Синенької-Іваницької втілювало саму українську ментальність. У січні 1938 року репортер німецького радіо розповідав: „Стриманий голос. Зовсім, зовсім природний голос, що не заповідає великих несподіванок. Але ж нараз стається негадане чудо: природний, просто дитячий голос проломлює мури стриманости і росте як (сама) велич. Дитяча душа виростає в душу цілого народу. Співачка стає передо мною нараз зовсім іншою людиною. В її голосі далечінь, в її співі — вітер, що плине над степом..."

Вона мала гарне обличчя простої подолянки, а фотографії зберегли безмежну, одвічну тугу української жінки, що бриніла в її очах. Вона бачила багато страшного, їдучи Україною разом з Українською Галицькою Армією. Свої кращі роки свідомо віддала не боротьбі за вигідні закордонні турне, а просвітленим і сумним виступам на глибоко провінційній українській сцені, де її слухали її кревні — українці. Вона добре тямила, яким мукам піддають її народ по той бік Збруча і чи не передчувала ще нові страждання, що їх принесе для її краю Берлін, де вона оселилась. Ще Ірина Вільде в „Новій хаті" (1930, ч. 3) звернула увагу, що ясному голосові Іванни якраз бракувало веселих ноток. А з приводу вечора української пісні в Берліні 17-го квітня 1941 року, себто буквально за два місяці до війни, якийсь вдумливий журналіст (на жаль, знову в підписі тільки літери — „б.к.", — може, Богдан Кравців?) сказав: „Іванні Синенькій-Іваницькій доводилося виступати в різних країнах і їх столицях. І знову ж не тільки українців, але й чужинців зачаровувала вона отією тугою, отим невисловним чаром української пісні й української землі. Сливе із кожної рецензії пробивався отой подив, захоплення, що викликувала їх Іванна Іваницька своїм співом і що ним принесла напевно більше слави своєму народові, як цілі стирти пропаґандивних летючок".

Комусь іншому фоногенічний голос і принадна зовнішність відкрили б дорогу в кіно. Але 1942 року цензура Геббельса заборонила їй лібретто з хорватського побуту. Для української співачки, крім, правда, численних виступів на радіо, лишалися тільки виступи перед українськими робітниками, вивезеними до Німеччини, остарбайтерами. Після одного такого виступу дівчата з Наддніпрянщини піднесли їй скромний дарунок з написом: „Рідній землячці за красу її пісні — дарують землячки". Іванна казала, що це була найзворушливіша її рецензія і все життя берегла цей дарунок із листом безсмертного Ол. Кошиця з 24-го серпня 1939 року: „Багато чув і читав про Вас в українській пресі. Я дуже втішився, що Ви не змарнували Божого таланту, а добилися свого і стали співачкою. Ніколи не забував, що колись Ви були у моїй співацькій дружині. Радію Вашими успіхами. Дай Боже Вам і далі продовжувати Вашу гарну працю!"

Так, і в тяжких умовах війни вона співала. У приватному помешканні гетьмана Павла Скоропадського 1943 року, в окупованій Галичині. 7-го серпня 1943 року у Львівській опері Іванна Синенька-Іваницька виконала низку пісень Степового, Лисенка, Н. Нижанківського і Людкевича, твори композиторів західньоевропейських — Моцарта, Шуберта, Брамса, Белліні й Пуччіні, обробки українських народних пісень Лисенка, Барвінського й Лятошинського. У „Львівських вістях" Василь Барвінський писав: „Мініятюра, з її деталічною красою, оце та площина, яка без порівняння краще підходить до голосу співачки. Наскрізь ліричний характер її голосу, що у своєму забарвленні і виразі має щось непорочно дівочого чи навіть діточого, захоплює найсильніше цією безпосередністю і простотою музичного вислову, що найкраще виходить у народній пісні, — вичарований інколи немов устами сільської дівчини, — та у піснях, зближених до цього жанру".

Тим часом боротьба двох мілітарних ґігантів закінчувалася. Великі переміни стались у політичному житті Европи. Прийшли нові часи, — життя продовжувалося. Подружжя Іваницьких оселилося у Мюнхені, в затишній і привітній оселі, де на стінах висіли малярські твори, привезені ще з України, радувала око багата народна вишивка й панувала погідна усміхнена атмосфера.

Восени 1956 року на естраду віденської залі радіо вийшла старша пані в гарному буковинському строї. Так — це Іванна Синенька-Іваницька приїхала до Австрії, щоб проспівати тут кілька пісень своєї далекої вітчизни. Після концерту вона розповідала письменникові й журналістові Несторові Ріпецькому:

— Я вмію співати багато пісень, гарних пісень, так, як чула я їх, як навчилася їх від моєї матері, від жінок мого села...

„І дійсно, — зауважує Н. Ріпецький, — від співачки нашої віє якесь дивне тепло, щось рідне, щось спокійне і таке миле, що хочеться на хвилину бодай забути чужину і студений вітер, що мете на вулиці, і перенестися хоч мислю до далекої чарівної України, якої образ таким живим став, таким виразним, таким болюче близьким серед мелодій Іванни Синенької- Іваницької..." („Вільне слово", 7 грудня 1956).

Святкуючи пам'ять Митрополита Андрея Шептицького, у 15-ліття його смерти, в день св. Апостола Андрія Первозванного, 13-го грудня 1959 року „Український Християнський Дух" провів святочні сходини в Мюнхені, Ноттінгемі, Клівленді й Парижі. „Сеньйорка співачок", як писала про Іванну Синеньку українська преса, приїхала до Парижу. Програму пам'яті свого благодійника вона побудувала знову на нових творах. Зодягнена в чорну оксамитну, „чернечу", сукню під шию з довгими рукавами, проспівала „Подайте вістоньку" та „Ой вербо, вербо" Людкевича, „Почаївську Божу Матір" Лисенка, „Діброво зелена" Масляка, а на закінчення — „Ave Maria" Ґуно. Навколо блищали очі „молодого доросту" української молоді, що народилась уже на еміґрації, й Софія Нумович в „українській думці" сповіщала: співачка „ще зовсім добре володіє своїм голосом. (...) Ось у кого повчитися нашим молодим співачкам, які не мали щастя слухати чудових українських пісень із уст народу!"

Все частіше задивлялася співачка на молодших, міркувала про умови їхнього формування. „Молоді вокальні сили, — казала вона, — зашвидко стримлять до вершин. Бракує витримки. Може, це стиль часу, але на тому терпить не тільки солідна підготовка, що вимагає багатого вкладу енерґії й часу, але й пізніше кар'єра..." („Українське слово", 30 січня 1966). На її думку, чимало не дописувало й організоване еміґраційне середовище, де мистець не завжди знаходив моральну підпору, тим менше — фахову критику. Вона мріяла передавати своє знання й уміння, свою органічну інтерпретацію молодим вокалісткам. Так, на жаль, не складалося.

Так чи інакше, — за словами музикознавця Павла Маценка, діяльність нашої співачки важлива тим, що вона охороняла від забуття українську клясику й виконувала пісні з особливим чуттям, сердечністю й культурою („Новий шлях", 12 лютого 1977). Вона подбала принаймні про те, щоб записатися на платівку. Зробила їх кілька. Передусім тут були ті дві пісні, що в тридцяті роки міцно в'язалися з її йменням як їхньої найкращої інтерпретаторки й виконавиці — це Лисенкові „Айстри" й народна, із фортепіянним супроводом В. Барвінського „Ой, ходить сон". Записала вона й відоміші речі, Стеценкову „Вечірню пісню", „Засумуй, трембіто" Нестора Нижанківського, лемківську „Ой, сліваночки мої" в популярній обробці Людкевича, „Ой, не світи, місяченьку" в обробці Барвінського, народну в опрацюванні Лятошинського „Ой у полі тихий вітер віє", та улюблену самої співачки „Діброво зелена". Цю пісню, з її містичним рефреном „Ой ду- дуду" записала вона сама від товаришки „з гір", а музику, на її прохання, доробив О. Масляк. А ще відзначали її слухачі дві речі — композицію Нестора Нижанківського на слова Ол. Олеся „Жита" й народу, у фортепіянному опрацюванні Василя Барвінського „Половина саду цвіте".

Починалася друга половина шістдесятих років. На побудові тону і кантилені позначився де-не-де вік співачки. Але було б помилкою слухати в цій платівці лише голос. На цьому чорному магічному кружку Іванна Синенька виспівала все своє серце.

Роки брали своє, й співачка виступала вже дуже й дуже рідко. 8-го травня 1971 року в Мюнхені відбулися збори, присвячені питанню, як притягати вже германізовану українську молодь до ближчої участи в українських молодечих організаціях. У розваговo-мистецькій частині співачка виконала „Подайте вістоньку" і „Хтось мене ще пам'ятає" (обидві в обробці С. Людкевича) та „Сирітка на зірку дивилась", отже, знову твори, яких ми не бачили в її репертуарі раніше. Дивовижне творче довголіття, що так нагадує Івана Козловського!..

...1922 року, перебуваючи в Чехії, співачка захворіла й потрапила до санаторії в м. Замберґу. Разом з нею лежала німецька поетка Френце Шрецмаєр. Видужуючи, Іванна співала українських пісень. Пам'яткою цього знайомства лишився етюд „Пісня українки" в книжці „Співуча криниця":

„Я знаю одну молоду українку. У важкі вечірні години співала вона мені сумних пісень свого рідного народу з душею й чуттям. Вона є мистець! Мене, що України ніколи не бачила, охоплювала туга за її вітчизною, за тим незнаним краєм і його народом, які так важко зносять свою тверду долю. При тужливих, часто лиш ледве чутних тонах, виступали образи образи передо мною глибоко сумні, але невисказано гарні! (...) Скарби великі укриті в українських піснях, — чи прийде хтось покликаний їх підняти?

Хто Україну раз бачив, того огортає безмежна туга за нею!

Я України ніколи не бачила, однак її пісні збудили в мені таку тугу за Нею, що майже пропадаю! Україно, твої пісні прегарні!!!"

За можливість опрацювати архів видатної співачки приношу сердечну подяку відомій меценатці Наталці Зубенко і проф. Я. Комаринському.

НАВІТЬ ЇЖАКОВІ ЗРОЗУМІЛО: НАСТАЄ ЗОЛОТА ОСІНЬ AT&T.

ВОСЕНИ ДЗВІНКИ ЗА КОРДОН СТАНУТЬ ЩЕ ДЕШЕВШІ!

15% знижки на прямі міжнародні дзвінки до однієї вибраної країни вже одержують учасники програми AT&T **Special Country**℠ Savings.

20%* знижки! Ця нова осіння пропозиція AT&T буде діяти від 1 вересня до 30 листопада. Ви можете дзвонити на будь-які числа до однієї вибраної країни. AT&T не вимагає ніякої додаткової оплати, не обмежує днями тижня–економте у будні та вихідні дні. Воістину: AT&T **Special Country**℠ Savings може бути найбільш зручною й вигідною програмою ощадности! Як то кажуть, це й їжакові зрозуміло. Ця пропозиція це тільки частина програми AT&T „**Плян Я**“.

Дзвоніть безкоштовно вже тепер: **1 800 367-9806 Ext. 121.**
Ви можете говорити українською мовою, якщо бажаєте.

AT&T

*Знижка від базових розцінок AT&T на прямий міжнародний зв'язок з домашнього телефона. Існують деякі умови та винятки. Не може користуватися передплатниками певних інших програм економії AT&T. Підлягає виставленню рахунків. Знаходиться на ухваленні Федеральної комісії зв'язку.

30-ЛІТТЯ „УКРАЇНСЬКОГО ІСТОРИКА"

У цьому році відзначаємо 30-ліття появи „Українського Історика", офіційного видання Українського Історичного Товариства і єдиного українського історичного журналу поза межами України.

У 19 63 році д-р Любомир Винар започаткував видання журналу, в короткому часі зорганізував редакційну колеґію і завдяки співпраці українських науковців „Український Історик" за короткий час став репрезентативним виданням української наукової історіографії. Завдяки виданню „Українського Історика" українська історична наука мала змогу розвинутися на Заході і гідно репрезентувати кращі її традиції на міжнародному форумі. В Україні був неможливий вільний розвиток історіографії через русифікацію історії України комуністичною партією, а на Заході історики доволі часто тенденційно висвітлювали український історичний процес в дусі російської і совєтської схеми історії Східньої Европи. Головним завданням „Українського Історика" було і є пильнувати, боронити інтереси справжньої української правди про Україну і виправляли фальшиві концепції совєтських і західніх істориків, а заразом творили нові наукові вартості. „Український Історик" став лучником різних ґенерацій українських істориків, а також форумом для неукраїнських вчених, які досліджували історію України.

З перспективи 30-ліття можемо ствердити, що журнал повністю виправдав своє існування, в якому сьогодні співпрацюють історики з України і діяспори, які спільними силами відроджують українську наукову історіографію. „Український Історик" в Україні є вийнятково популярним виданням і починаючи з 1990 року в редакційну колеґію журналу входять провідні історики з України (наприклад Михайло Брайчевський, Ярослав Дашкевич й інші). „Український Історик" сьогодні є одним з найважливіших видань присвячених вивченню різних періодів і явищ української історії, а також опрацюванню нової наукової схеми історії України, базованої на схемі Михайла Грушевського і його послідовників. Сьогодні з великою подякою і признанням згадуємо будівничих „Українського Історика", які відійшли у вічність, а саме Олександра Оглоблина, Наталію Полонську-Василенко, Петра Курінного, Ярослава Пастернака, о. Іринея Назарка, Миколу Чубатого, І. Витановича, М. Ждана і численних інших співробітників, завдяки яким журнал розбудувався і став основним виданням української історичної науки. Вони внесли тривалий вклад у розбудову „Українського Історика".

Тепер по довгих роках наполегливої праці і її конкретних наслідків, звертаємося до громадянства допомогти нам розбудувати матеріяльну базу журналу і тим самим причинитися до розбудови української національної історіографії в Україні і поза її межами. Українська державність може лише закріпитися на правдивій історичній основі і тут перед українськими істориками стоїть велике завдання об'єктивної реконструкції усіх періодів історії України, яка донедавна була русифікована і фальсифікована совєтськими істориками. Ми віримо, що українське громадянство зрозуміє вагу історичних досліджень у розбудові і закріпленні української державности.

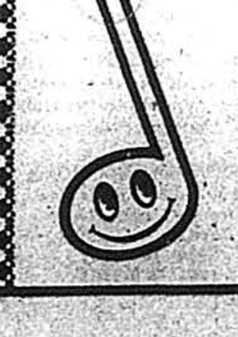
У зв'язку з відзначенням 30-ліття журналу створено Ювілейний Фонд „Українського Історика". Просимо громадян і українські установи одноразово зложити пожертву і цим самим причинитися до дальшого розвитку української історичної науки, який має величезне значення для української нації і закріплення її державности. Крім видання „Українського Історика", УІТ плянує серійне видання окремих монографій, присвячених окремим періодам української історії, неперіодичне видання, присвячене джерелам до історії України, ретроспективну українську історичну бібліографію і нарис української наукової історіографії (збірна праця) та інші необхідні історичні видання. Віримо, що тепер, по 30-ох роках самовідданої і наполегливої праці над відтворенням об'єктивної історії українського народу, українське громадянство допоможе УІТ дальше розбудувати „Українського Історика", який також має появлятися в Україні, і тим самим причинитися до дальшого розвитку української історичної науки.

Президія Українського Історичного Товариства

Пожертви на „Українського Історика" і річну передплату на журнал (35 дол.) проситься надсилати на таку адресу: The Ukrainian Historian (Jubelee Fund) P.O. Box 312 Kent, Ohio 44240 U.S.A.

Пожертви можна відтягати від державного податку.

Українська...

(Закінчення зі стор. 1)

В. Батюк закликав до так конечної помочі української спільноти в ЗСА а зокрема в Ню Йорку для закінчення перебудови приміщення консуляту і для справи окремого приміщення для українського представництва до ООН яке ще досі міститься в одному будинку із російським та не має власного дому.

Черговим промовцем був М. Руденко, яки з теплом підкреслив важливість різних досягнень України а це передусім важливість вкладу в розбудову молодої української держави українців які живуть поза її границями конкретно тут в Північній Америці. Їм він висловив щире „Спасибі!" М. Руденко у своїх оптимістичних словах звернув увагу на ці досягнення, які вже здобуто впродовж так короткого для молодої держави часу і висловив надію, що Бог буде далі її допомагати.

Від 8-го дистрикту великого Ню Йорку говорив конґресмен Джеролд Надлер що розпочав і закінчив свою промову вітанням „Слава Україні" і запевнив, що ЗСА повинні дати грошову допомогу України не в мільйонах а у більйонах долярів.

Відтак привітали присутніх на залі генерального консуля Мадярщини Баляша Ляшльо та генерального консуля Польщі Єжи Сурдиковського з дружинами.

У концертовій частині бенкету виступили молоденька меццо-сопрано Калина Чолган, яка відспівала дві пісні до слів Лесі Українки і Т. Шевченка і арію із опери „Кармен", гість співак-баритон Ярослав Гнатюк, що відспівав три пісні з України і сопрано Оксана Кровицька, яка виконала дві оперові арії, а також одну пісню в дуеті з Я. Гнатюком.

Усім солістам акомпаньював піяніст Володимир Винницький, який сам виконав „Мазурку" Шопена і прелюдію та фуґу Мирослава Скорика. Усі виступаючі пожертвували свої гонорари з концерту на Фонд Розбудови Генерального Консуляту України, за що дякував ім голова святкового комітету В. Хандогій. Він також проголосив, що окремі щирі датки на цей Фонд зложили в часі бенкету родини Базилевських і Косовичів, а також деякі інші присутні.

На закінчення бенкету слово забрав голова УККА д-р А. Лозинський, який заявив, що на початку третього року незалежности для закріплення її усі ми повинні виявитисамопосвяту і критично, але конструктивно для неї працювати. Бенкет закінчив молитвою о. протопресвітер парох УАПЦ св. Володимира, Володимир Базилевський.

Представник посадника Ню Йорку А. Пеган читає проклямацію з приводу другої річниці Незалежности України.

Історичне святкування в Чикаґо

Другу річницю проголошення незалежности України українське Чикаґо величаво відсвяткувало спершу у неділю, 22-го серпня, вічем, яке відбулося на сходах катедри св. о. Миколая з участю великої маси людей. Віче те влаштував громадський комітет, який складався з представників УАКРади і УККА.

У сам день, себто 24-го серпня, в імпозантній залі Українського Культурного Центру відбулося історичне святкування. Прийняття влаштували Анатолій Олійник, генеральний консул України, та його дружина Зоя. На це величаве святкування шановні господарі запросили дипломатичний корпус, підприємців та представників української громади метрополітального Чикаґо. Входячи на залю о 6:30 вечора, нас радісно вітало при дверях подружжя Олійників.

Серед присутніх були: консули: Алваро Кабрера-Ґальвіс — генеральний консул Колюмбії; Елла Рієс — генеральний консул Швайцарії; Вацловас Клеїза — генеральний консул Литви; Андріє Кінґ — консул Барбадос; Міхал Ґрохольський — генеральний консул Польщі; Рожер Елой Лоайза-Саведра — генеральний консул Перу. Були також генеральні консули Німеччини, Скандинавських країн, Мехіко, Франції та багатьох інших країн. Було чимало чужинецьких підприємців, а також представники місцевих українських установ та організацій.

Це святкування є й тим історичне, що вперше генеральне консульство України в Чикаґо влаштувало таке прийняття з нагоди незалежности України. За цікавими розмовами та перекускою час швидко минав. У такій святочній атмосфері до мікрофону підійшов А. Олійник, генеральний консул України. Він привітав гостей з великим історичним святом від імени Президента і Уряду України та від себе й своєї дружини. Відтак він підкреслив важливість того свята як для України, так і для діяспори. При цьому він вказав на низку труднощів, з якими мусить боротися молода самостійна Україна. Промовець також звернув увагу підприємцям, що в Україні для них є великі можливості та заохочував їх до відкривання спільних підприємств в Україні. На кінець шановний господар запросив гостей за столи.

Катерина Домашевська

„Одеса" пливе під синьо-жовтим прапором довкола світу

Сонячне фльорідське небо 15-го серпня 1993 року затягнене чорними грозовими хмарами, звичайними для нас, фльоридян, в часі цієї пори року.

А душі наші (українські) сонячні, бо за годину має статися велика подія: хрещення 63-футового перегонового вітрильника „Одеса", збудованого українськими моряками при допомозі американських приватних компаній та представників української діяспори

Мрія моряків української Чорноморської фльоти збувається! Невтомний капітан Анатолій Верба і члени залоги Олег Дорошенко, Володимир Кулиниченко, Сергій Леповецький, Ігор Культуркін, Геннадій Корольков та Михайло Михайлів вирішили переїхати довкола світу (разом з учасниками ще 12 країн) на власноручно збудованій яхті, перший раз в історії, під синьо-жовтим прапором Української Незалежної Держави!

„Хрещення" „Одеси" відбулося врочисто на „Пристань-Острові" в Тампі, Західня Фльоріда. Президент Інтернаціональної туристичної організації Д. Майнс привітав присутніх гостей (понад 1000 осіб) та провадив програмою. Доречну перекуску влаштував, на свій кошт, отець Анастасій з Доверу.

Після відспівання американського і українського славнів побажали „доброї дороги і успіхів": президент товариства Світового Океанічного Плавання, президент „Пристані", посадник міста Тампа, де закінчується будова яхти й інші. Капітан „Одеси" А. Верба, дякуючи американським і українським друзям за велику допомогу і людську прихильність, сказав: „Метою подорожі, давно вимріяної у серці, є відзначення 200-ої річниці міста Одеси, на радість і гордість своїм родинам, а найголовніше — здобути славу Незалежній Україні, в другу річницю якої (24-го серпня) ми будемо зі своєю „Одесою" біля статуї „Свободи", символу волелюбства народів світу!"

Працівник місії України в ООН В. Кандогій, вітаючи моряків, додав, що „людський непереможний дух і посвята — запорука успіху! Як разом працює українська залога „Одеси" з її американськими друзями над завершенням будови яхти, так, поборюючи моря, можна поєднати людство і нації для успішного співжиття народів Земної кулі. Хай же мрія стане дійсністю! Слава Україні!"

Головний Предсідник Українського Народного Союзу Уляна Дячук подякувала капітанові А. Вербі за честь бути „хрещеною мамою" „Одеси" та побажала всій залозі — нащадкам запорізьких козаків — „пронести довкола світу вільний синьо-жовтий прапор незалежної України з гордістю, властивою українським морякам, славним чорноморцям!"

Акт „хрещення" довершив отець Т. Форостій при співучасті о. Н. Столярчука, о. Афанасія та о. Федика.

Звичайно, „хрещення" не обійшлося без великої участи українського громадянства з Норт Порту (повний величезний автобус, зорганізований інж. І. Тащуком), а попередньо проведена грошова збірка в цій громаді їпонад 3,500 дол.) стала практичною запорукою, що „Одеса" перепливе успішно моря і надійно пронесе довкола земної кулі український національний прапор.

Організаторам цього „Дня" — велика подяка, а читачів цього допису просимо прилучитися „практично" до участи в „Рейді"!

Щастя ж нашим сміливцям, а Ти, Всемогутній Боже, допоможи їм.

Чекові перекази на зазначену мету можна виставляти на адресу в Тампі: „The Odessa" 4320 Gandy Boulevard, Tampa, Florida 33611.

Галина Король

Головний предсідник УНСоюзу Уляна Дячук вітає залогу „Одеси".

Верховна Рада...

(Закінчення зі стор. 1)

На сесії також стало відомо, що резиґнацію В. Пинзеника прийнято. Президент України Л. Кравчук 30-го серпня підписав указ про звільнення його з посади віцепрем'єр-міністра з економічних реформ. Зрезиґнував заступник міністра економіки Сергій Терьохін.

Прем'єр-міністер Л. Кучма, виступаючи 28-го серпня на Гостомельському летовищі біля Києва перед журналістами, заявив, що очольований ним Уряд доживає останні дні і що напередодні він особисто довго розмовляв з Пинзеником про результати сесії Верховної Ради. „Коли парлямент, який би він не був, виступив проти доповіді Пинзеника на сесії, стало зрозуміло про резиґнацію віцепрем'єр-міністра з питань економічної реформи".

„Нашому парляментові слід залишити одну роль — готувати закон про вибори та Конституцію. Законодавче право треба віддати Президентові, а виконавчу владу Урядові", — сказав Л. Кучма. Щодо заборгованости перед Росією, Кучма зауважив, що Україні розрахуватися важко. Тільки за минулий рік Україна заборгувала Росії два з половиною більйони долярів. „Мені здається, що такої суми ми просто не знайдемо. Кредиторів на Заході я теж не бачу". Якщо ми не знайдемо політичного рішення щодо Росії, то економіка України не витримає.

Л. Кучма підтвердив інформацію, що Туреччина готова закрити прохід танкерів з нафтою в Україну. Про це турецька сторона однозначно заявила на нараді країн Причорномор'я. Найбільше турбує Л. Кучму те, що парлямент України не вживає ніяких кроків щодо переговорів з російською стороною про постачання нафти, ґазу та кредити, які Росія дає тільки через Верховну Раду.

У СВІТІ

У ВІВТОРОК, 31-го серпня, японський уряд оприлюднив програму заходів, покликаних вдихнути нову енергію в послаблену економіку країни, зокрема збільшити імпорт західніх товарів. Експерти є певні, що затвердження цієї програми приведе до припинення рецесії, однак консерватистські члени кабінету не погоджуються з деякими пропозиціями нового прем'єра Моріґіро Госокави. Зокрема вони виступають проти зменшення податків на бизнесменів-підприємців, тим часом, на думку М. Госокови і його прихильників, саме ці заходи стимулюватимуть оздоровлення японської економіки.

СУМА НЕЗАПЛАЧЕНИХ Росією борґів міжнародним банкам в рамках кредитів, наданих для закупівлі сільськогосподарських товарів, вже перевищила більйон долярів. Відомо, що ґарантом погашення цих кредитів виступає Адміністрація З'єднаних Стейтів Америки.

ЦИМИ ДНЯМИ СПІВГОЛОВА тимчасового коаліційного уряду Камбоджі Народом Ранаріт заявив під час зустрічі з журналістами, що „червоні кхмери" мусять віддати всі райони, які вони втримують — приблизно п'яту частину території країни — під контролю законного уряду. Формації „червоних кхмерів" складаються з 15.000 бойовиків, вони мають нову зброю і добре забезпечені фінансово. Проведені під еґідою ООН в травні цього року загальні вибори „червоні кхмери" бойкотували.

ПОЧИНАЮЧИ ВІД 1-го жотня ц.р., громадяни всіх держав, що виникли після розпаду совєтської імперії, зможуть приїхати у Литву лише зі закордонними пашпортами своєї країни. Таке рішення прийняв литовський уряд.

ТУРЕЧЧИНА ВІДМОВИЛАСЯ від пляну прокласти нафтову трубу з Азербайджану до турецького берега Середземного моря через Вірменію. Це рішення спостерігачі пов'язують зі збройним конфліктом між Азербайджаном і Вірменією, яку в Туреччині вважають агресором. Альтернативні проєкти полягають у тому, що нафтові труби можуть бути прокладені через Грузію або через Іран.

ЯПОНСЬКИЙ СЕЙСМОЛОГІЧНИЙ центр, посилаючись на дані сателітової розвідки, повідомив, що липневий землетрус, у висліді якого загинуло 239 осіб, пересунув острів Окусіра на два метри. Таке явище сейсмологи зареєстрували вперше.

МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ Китаю Цян Вічень загрозив З'єднаним Стейтам погіршенням відносин у тому випадку, якщо Вашінґтон перегляне ті пункти китайсько-американського спільного комунікату, які вимагають зменшення і потім припинення достави американської зброї Тайваневі. „Таке рішення мало б найсерйозніші і неґативні впливи на наші зв'язки", — заявив він у Пекіні на зустрічі з делеґацією конґресменів ЗСА.

В АМЕРИЦІ

УРЯД ПРЕЗИДЕНТА Билла Клінтона розцінює вересень, як місяць посиленої праці його дорадників у переконуванні громадськости про потребу перебудови системи охорони здоров'я та Вільного торговельного договору Північної Америки. Аналітики уважають, що ці справи потребуватимуть більше часу, ніж для них призначено, з уваги на те, що обидві торкаються економічної спроможности не тільки цілої країни, але й кожного громадянина зокрема.

ЗГІДНО З ДАНИМИ південно-африканської поліції, у передмістях великих промислових міст ПАР, починаючи від 3-го липня цього року, загинуло вже 544 особи. Лише за останній вікенд жертвами насильства стали 25 осіб у передмістях Дурбану. Всього за 10 років протистояння між Африканським національним конґресом і зулюською партією Інката загинуло понад 60,000 осіб. У зв'язку з новою хвилею кривавих сутичок лідер АНК Нелсон Мандела, виступаючи на конференції транспортової поліції, закликав до взаємної відмови від братовбивства. „Ні Африканський національний конґрес не переможе Інкату, ні Інката не візьме верх над нами, тому треба забути минуле і згадати, що мир залежить від нас самих", — підкреслив Н. Мандела.

ВСЯ ДИВІДЕНДА ДО ФОНДУ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ — УНС!

Св. п. Я. Петращук

Більш ніж півроку минуло з того часу, як дітройтська громада попрощала на вічну дорогу св. п. Ярослава Петращука.

Народився Ярослав 17-го липня 1922 року. З юнацьких років брав участь в національній та культурній роботі, зокрема в націоналістичному русі. На еміграції в Зальцбурзі був одним з ініціяторів заснування в таборі втікачів Осередку Спілки Української Молоді і першим його головою. Крім того працював у театральній студії Г. Совачевої, де займався приготуванням світлових та звукових ефектів.

По приїзді до Америки в 1950 році на заході Дітройту засновано ланку СУМ , що згодом стала осередком та прибрала назву „Київ". Найбільшим ентузіястом серед учасників сходин був Ярослав Петращук. При СУМ-і засновано театральний гурток, який під проводом Ярослава поставив вистави „Вифлеємська ніч", „Степовий гість", „Зв'язкова Галя", „Дай серцю волю..." та інші.

Рівночасно він допомагав у влаштуванні театральних вистав осередкові СУМА ім. Пилипа Орлика у східній частині Дітройту. Заснував гурток „Українська сцена". Був керівником світляних та звукових ефектів. Він допомагав влаштовувати вистави, інсценізації, прописи, забави і майже ні одна з них не відбулася без його допомоги. Покійний був не лише висококваліфікованим майстром свого діла, але й всеціло відданий своєму фахові. Хто з ним співпрацював, той докладно знав, що Славко ні в чому не підведе, свою роботу виконає на час і найкраще. Він був завжди свідомий того, що від висліду виконання буде залежати в якійсь мірі успіх даної імпрези. Його не треба було просити, до нього вистачило було звернутися.

Він був дуже помічним у влаштуванні юнацьких таборів. На одному з них був господарем, а при тому допомагав у зайняттях з таборовиками.

Крім праці в СУМА Ярослав працював у сумівському клюбі „Орлик", на Оселі СУМА „Київ", при підготові імпрез УККА, ООЧСУ та інших товариств і організацій. Покійний був довголітнім членом Українського Народного Союзу.

Ярослав був ввічливий до людей та товариський, можна сказати — не мав ворогів. Помер після тяжкої недуги 10-го грудня 1992 року. Похорон відбувся 14-го грудня з церкви Непорочного Зачаття в Дітройті на цвинтар у Воррені. Похороном провадив Микола Кавка. Він прощав покійного від родини, Культурного Центру та УВФ, підкреслюючи відданість Ярослава ідеям українського націоналізму. Від УККА прощав покійного голова відділу Борис Патапенко, від Осередку СУМА — Євген Репета. Від Сеніорату СУМА, приятелів та друзів прощав інж. Василь Огар, який підкреслив кристальний характер покійного та висловив співчуття дружині Стефі, дітям, ближчій і дальшій родині.

Микола Мартинюк

ЧОРНОБИЛЬ СТУКАЄ В НАШІ СЕРЦЯ

Неподалік від Києва знаходиться місто, яке носить символічну назву Пуща Водиця. Відоме воно не своїми заводами-велетнями чи нуклеарними установами, а чарівною природою, заповідними лісами, замріяними озерами та оздоровчими закладами, більшість яких була призначена для відпочинку та лікування совєтської аристократії. Я не належав до цієї еліти, однак, як редакторові однієї з львівських газет, мені при сприянні Спілки журналістів України вдалося одержати путівку у зимовий час в санаторію, яка називалася імені 30-річчя Радянської України. Вона знаходилася у глибині лісового масиву і була обнесена високим парканом, щоб прості люди не мали можливости бачити, як відпочиває панство.

На цій же території знаходилася дача одного з секретарів ЦК Компартії України. Важко описати той казковий триповерховий палац з численною обслугою, особистою охороною, критим басейном, спортивною залею та іншими вигодами, якими користувалася тільки одна родина.

А по сусідству з нашою санаторією у непоказному будинку містилася дитяча лікарня. Одного разу, прогулюючись після обіду, я звернув увагу на хлопчика інваліда, який сидів на снігу біля трамвайної зупинки і просив у перехожих милостиню. Я підійшов до бідолашного і поцікавився, чому він жебракує. Спочатку він не хотів зі мною розмовляти, певне боявся, але згодом, переконавшись, що я нічого поганого не збираюся робити, признався, що дуже голодний, зранку ще нічого не їв, його у лікарні покарали за порушення якихось правил. Я запросив хлопчика у найближче кафе, нагодував його і разом з ним ми повернулися до лікарні. Все побачене там настільки вразило мене, що і досі не можу про це спокійно говорити.

З того часу минуло багато років, я опинився в Америці і, здавалося, що тут нічого більше не нагадуватиме мені ані хлопчика-каліку, ані тієї жахливої лікарні, в якій мені довелося побувати. Та попри усе нещодавно сталася у мене друга, на цей раз уявна, зустріч з лікарнею, що у Пущі Водиці. І відбулася вона на доброчинному вечорі, влаштованому на користь дітей, які постраждали від чорнобильської катастрофи, Тамарою та Іваном Тищенками — господарями готелю, що знаходиться неподалік від Чикаґо та спонсором цього заходу — Українською Федеральною Кооперативною Касою „Самопоміч".

У затишній, гарно прибраній залі, зібралося коло 300 осіб і серед них депутати Верховної Ради України, Генеральний консул України в Чикаґо Анатолій Олійник. Організатори вечора підготували різноманітну програму, до якої увійшли виступи представників громадськости, які опікуються дитячою лікарнею у Пущі Водиці, концерт з участю Київського гурту „Гроно" та хореографічний ансамбль „Дніпро" з Мілвокі. І, звичайно, була смачна вечеря.

Центральним питанням, якого ніхто не міг обминути, було становище хворих дітей, які перебувають на лікуванні у Пущі Водиці, та про заходи щодо забезпечення їх усім необхідним. Велике враження на присутніх справив виступ голови Окружної ради Українського Братського Союзу (УБС) Павла Коновала. Промовляв він коротко, адже де діло за себе говорить, навіщо там слова.

— У 1991 році, — почав представник УБС, — на адресу лікарні, якою ми опікуємося, було відправлено кілька контейнерів з ліками, вітамінами та різним медичним обладнанням, на суму понад один мільйон долярів. Крім того, ми закупили у Швайцарії та Австралії унікальні рентґенівські апарати, прилади для аналізи крови, а також мікроскопи...

А тепер нам доведеться на хвилинку перервати розповідь П. Коновала, щоб надати слова Наталі Щербак-Мирутенко, адже вона однією з перших серед чикаґців побувала у Пущі Водиці з гуманітарною метою.

Група учасників доброчинного вечора (зліва): Зенон Маринець, Іван та Тамара Тищенки, Богдан Ватраль і Орест Бараник. (Світлив А. Гороховський)

Виступає хореографічний ансамбль „Дніпро" з міста Мілвоки.

— Дійсно, саме тоді, коли УБС встановив опіку над дитячою лікарнею, я зі своїм чоловіком Василим вирішили побувати в Україні, — ділиться спогадами ця жінка з добрим серцем. — Поїхали ми, звичайно, не з порожніми руками, керівники знаної у світі фармацевтичної фірми ABBOT, в якій я працюю, виділили для потреб дітей, що зазнали впливу радіяції, значну кількість вкрай необхідних ліків та медичного обладнання на суму понад сім мільйонів долярів. Щоб мати уяву про розміри цієї допомоги, при чому наданої безкоштовно, скажу, що для перевезення пожертви довелося найняти два великовантажні літаки.

Лікарня у Пущі Водиці, яку я відвідала, знаходилася тоді у страшенно занедбаному стані, важко хворим дітям, що перебували там на лікуванні, нічим було зарадити. У той же час обслуга справила на мене добре враження, лікарі та медичні сестри робили, як мені здавалося, все від них залежне, аби полегшити страждання дітей. Усі вони з великою радістю сприйняли допомогу, яка надійшла з Америки.

А тепер повернемося до виступу Павла Коновала. Він продовжував:

— У 1992 р. розміри допомоги, яку надали члени УБС лікарні, зросли у три рази і склали 3 мільйони 176 тисяч долярів. На що були використані ці кошти? В основному на придбання сучасного медичного обладнання, ліків та вітамінів. На прохання міністра охорони здоров'я України Юрія Спіженка ми закупили велику кількість інсуліни та одноразових шприців.

Благочинна праця продовжується і у цьому році, вже відправлено кілька контейнерів із гігієнічними матеріялами. Мила післано стільки, що його вистачить не тільки для підопічної лікарні, але і для інших медичних установ і навіть для багатьох багатодітних родин.

А коли П. Коновал під гучні оплески присутніх скінчив свій виступ, я попросив його порахувати, у скільки долярів оцінюється допомога, надана УБС за три роки опіки над дитячою лікарнею у Пущі Водиці. Не без гордости він назвав цю суму:

— Понад сім мільйонів долярів!

Без сумніву, член УБС, його керівники і найперше голова Союзу Іван Олексин заслуговують щиросердечного признання за ту велику допомогу, яку вони надають дітям, що втратили здоров'я через чорнобильську Гірошіму. Саме це відзначали у своїх виступах Генеральний консул України у Чикаґо Анатолій Олійник та депутат Верховної Ради України, голова підкомісії з питань охорони материнства Катерина Завадська. Вона, зокрема, сказала:

— Ваша жертвенна праця відгукнеться в серцях українського народу і він гідно її оцінить.

Так воно буде, у цьому немає сумніву, адже вирвати дитину з пазурів смерти, то все одно, що народити її.

Людям з добрим серцем і щедрою душею музики та танцюристи дарували у той вечір своє мистецтво. Сподобався присутнім виступ хореографічного ансамблю „Дніпро" з Мілвоки, яким багато років керує Кристофер Бертвандт. Самодіяльні актори талановито виконали кілька українських танців, у тому числі „Гопак", „Козачок" і „Повзунець". Варто відзначити, що керівник ансамблю — американець за походженням — не володіє українською мовою, однак мову національного танцю настільки добре опанував, що виступи „Дніпра" завжди проходять у переповнених залях.

І на закінчення цього вечора, який сподобався усім, звучали українські пісні у виконанні відомого музичного гурту з Києва „Гроно". Його талановитий керівник і виконавець, автор віршів і композитор став у цьому році першим лавреатом літературної премії ім. Пилипа Орлика „За відродження української пісні".

Немає потреби докладно розповідати про „Гроно", адже в американській україномовній пресі чимало писалося про цей талановитий колектив. Зупинюся лише на двох піснях, з успіхом виконаних гуртом. Перша називається „Tamara Roval inn" і присвячена подружжю Тищенків. Їх добре знають в українській громаді Чикаґо як організаторів численних заходів, спрямованих на допомогу дітям Чорнобиля.

— Найкращий спосіб добре почати день, — діляться своїми думками Тамара та Івана Тищенки, — полягає в тому, щоб, прокинувшись вранці, подумати, чи не можна хоча б одній людині достачити сьогодні радість?

Та не одній дитині, а сотням і навіть тисячам хворим малюкам допомагають одужати ці добрі люди.

Друга пісня — „Чорнобильська зона", якою завершився виступ „Грона", то пісня-роздум, пісня-звинувачення, пісня-заклик до дії, до ще активнішої допомоги дітям Чорнобиля, адже йдеться про майбутнє українського народу.

Анатолій Гороховський

На порозі...

(Закінчення зі стор. 2)

їнської мови. Ось наприклад, ми поїхали в Україну, і моєї Марусі бабуся не змогла розмовитись з нею. Тепер, коли Україна стала вільною державою, хто знає чи із української мови не можна буде „їсти хліба"? Правда, не можна вповні звинувачувати тільки батьків, бо не все було і в порядку з боку парафій чи організацій, які у своїх приміщеннях вели школу. Вони також мали і свої „арґументи", що з деякими можна б навіть погодитись тільки тим, яким доля їхніх власних дітей і українського народу була, чи є байдужою.

Тому знову, на порозі шкільного року, хочемо пригадати, що українська спільнота у діяспорі мусить і далі жити, працювати і допомагати українському народові і його державі закріпитися. Це роблять і будуть продовжувати, тільки свідомі свого походження українці. Не завжди, все це легко приходить. Треба над тим працювати і змагатися із всіма трудношами і перепонами. Бо без належного виховання в релігійному і національному дусі, української молоді, життя наше стане дуже коротким. А хто з нас хотів би передчасно вмирати? Хто хотів би з батьків втратити свого сина чи доню, хоч би і не фізично, духовно? Думаємо, що таких батьків не багато! Трудноші нашого життя-буття є на те, щоб їх спільними силами поборювати, бо вони не тільки нам шкодять, але часто дуже допомагають. Вони нас скріплюють і додають нам духа до боротьби і до перемоги!

Світ завжди слухає людей, що мають сильну волю. Тому не нарікаймо, вже хоч тепер на „воріженьків", бо „не так тії воріженьки, як добрії люди", — писав колись наш Кобзар Т. Шевченко. В Канаді в деяких провінціях, завдяки довгим старанням обов'язкове навчання української мови, але що з того, коли не всі українці бажають з того користати. Маємо університетські катедри українознавства створені нашими фондами, але скільки в них студентів, про це майже не говориться! Чому? Бо було б соромно! Маємо великі видавничі проєкти, але, на жаль, не маємо доброго букваря, для перших кляс „Рідної Школи" і т. д. Маємо фундаторів великих наукових проєктів, але забуваємо про наші дитячі садки, різні школи, курси українознавства. То як сподіваємося мати студентів на наших університетських катедрах? Правда, може і добре, що з них користають чужі!..

Порушені тут проблеми, ні в якому разі не відносяться до якоїсь однієї країни, всюди де живемо, вони такі, або їм подібні. Отже, виховання у специфічних обставинах нашого життя є важкою і відповідальною справою, яка вимагає великого знання, вирозуміння і спільних дій. Тут шукаймо сил у нас самих, бо чужа поміч часом допомагає, але вона не творить. Той, хто хоче вийти на вершини мусить починати знизу. В нас, на жаль, буває навпаки.

Якщо йдеться про суспільну працю нашої діяспори, то виховання нашої молоді є з нею нерозривно пов'язане. І. Франко може бути для нас ідеальним учителем. Він каже: „Як подамся, не достою, захитаюся, мов тінь, Пропаде кривава праця Многих, многих поколінь". І таких думок держатися вчить Франко, і дітей своїх виховувати! Тоді напевно буде перемога за нами вже тепер і в майбутньому.

Беручи до уваги важливість порушеної проблеми виховання нашої молоді, докладім усіх старань щоб *у цьому шкільному році* — всі українські діти були в українській школі!